॥ धृतराष्ट्र उवाच ॥ युधिष्ठिर महाबाहो कच्चित्त्वं कुशली ह्यसि । सहितो भ्रातृभिः सर्व्वैः पौरजानपदैस्तथा । ९५
ये च त्वामनुजीवन्ति कच्चित्तेऽपि निरामयाः । सचिवा भृत्यवर्गाश्च गुरवश्चैव ते नृप ।
कच्चित्तेऽपि निरातङ्का वसन्ति विषये तव । कच्चिद्वर्त्तसि पौराणीं वृत्तिं राजर्षिसेवितां ।
कच्चिन्न्यायाननुच्छिद्य कोशस्तेऽभिप्रपूर्य्यते । अरिमध्यस्थमित्रेषु वर्त्तसे चानुरूपतः ।
ब्राह्मणानग्रहारैर्व्वा यथावदनुपश्यसि । कच्चित्ते परितुष्यन्ति शीलेन भरतर्षभ ।
अत्रवोऽपि कुतः पौरा भृत्या वा स्वजनोऽपि वा । कच्चिद्यजसि राजेन्द्र श्रद्धावान् पितृदेवताः । ९८०
अतिथीनन्नपानेन कच्चिदर्च्चसि भारत । कच्चिन्नयपथे विप्राः स्वकर्म्मनिरतास्तव ।
क्षत्रिया वैश्यवर्गा वा शूद्रा वाऽपि कुटुम्बिनः । कच्चित् स्त्रीबालवृद्धेन्ते न शोचति न याचते ।
जामयः पूजिताः कच्चित्तव गेहे नरर्षभ । कच्चिद्राजर्षिवंशोऽयं त्वामासाद्य महीपतिं ।
यथोचितं महाराज यशसा नावसीदति ।
॥ वैशम्पायन उवाच ॥ इत्येवं वादिनं तं स न्यायवित् प्रत्यभाषत । कुशलप्रश्नसंयुक्तं कुशलो वाक्यकर्म्मणि । ९८५
॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ कच्चित्ते वर्द्धते राजंस्तपो दमशमश्च ते । अपि मे जननी चेयं शुश्रूषुर्विगतक्लमा ।
अथास्याः सफलो राजन् वनवासो भविष्यति । इयञ्च माता ज्येष्ठा मे शीतवाताध्वकर्षिता ।
घोरेण तपसा युक्ता देवी कच्चिन्न शोचति । हतान् पुत्रान्महावीर्य्यान् क्षत्रधर्म्मपरायणान् ।
नापध्यायति वा कच्चिदस्मान् पापकृतः सदा । क्व चासौ विदुरो राजन्नेमं पश्यामहे वयं ।
सञ्जयः कुशली चायं कच्चिन्नु तपसि स्थितः । ९९०
॥ वैशम्पायन उवाच ॥ इत्युक्तः प्रत्युवाचेदं धृतराष्ट्रो जनाधिपं । कुशली विदुरः पुत्र तपो घोरं समाश्रितः ।
वायुभक्षो निराहारः कृशो धमनिसन्ततः । कदाचिद्दृश्यते विप्रैः शून्येऽस्मिन् कानने क्वचित् ।
इत्येवं ब्रुवतस्तस्य जटी वीटामुखः कृशः । दिग्वासा मलदिग्धाङ्गो वनरेणुसमुक्षितः ।
दूरादालक्षितः क्षत्ता तत्राख्यातो महीपतेः । निवर्त्तमानः सहसा राजन् दृष्ट्वाश्रमं प्रति ।
तमन्वधावन्नृपतिरेक एव युधिष्ठिरः । प्रविशन्तं वनं घोरं लक्ष्यालक्ष्यं क्वचित् क्वचित् । ९९५
भो भो विदुर राजाऽहं दयितस्ते युधिष्ठिरः । इति ब्रुवन्नरपतिस्तं यत्नादभ्यधावत ।
ततो विविक्त एकान्ते तस्थौ बुद्धिमतां वरः । विदुरो वृक्षमाश्रित्य कञ्चित्तत्र वनान्तरे ।
तं राजा क्षीणभूयिष्ठमाकृतीमात्रसूचितं । अभिजज्ञे महाबुद्धिं महाबुद्धिर्युधिष्ठिरः ।
युधिष्ठिरोऽहमस्मीति वाक्यमुक्त्वाऽग्रतः स्थितः । विदुरस्य श्रवे राजा तच्च प्रत्यभिपूजयत् ।
ततः सोऽनिमिषो भूत्वा राजानं तमुदैक्षत । संयोज्य विदुरस्तस्मिन् दृष्टिं दृष्ट्या समाहितः । १०००
विवेश विदुरो धीमान् गात्रैर्गात्राणि चैव ह । प्राणान् प्राणेषु च दधदिन्द्रियाणीन्द्रियेषु च ।
स योगबलमास्थाय विवेश नृपतेस्तनुं । विदुरो धर्म्मराजस्य तेजसा प्रज्वलन्निव ।
विदुरस्य शरीरन्तु तथैव स्तब्धलोचनं । वृक्षाश्रितं तदा राजा ददर्श गतचेतनं ।
बलवन्तं तथात्मानं मेने बहुगुणन्तदा । धर्म्मराजो महातेजास्तच्च संस्कार पाण्डवः ।